

معماری و حافظ (ردپای معماری در اشعار حافظ)

بینا رادمهر^۱، بابک فضل‌ی مالیدره^۲

۱- گروه مهندسی معماری، دانشگاه آزاد، واحد بابل، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل، ایران Bita7Radmehr@yahoo.com

۲- عضو هیأت علمی، دانشگاه آزاد واحد بابل، بابل، ایران Fazli.babak@baboliau.ac.ir

:

چکیده

شعر یکی از ذخایر غنی فرهنگ ایرانیان به شمار می آید و منشا هویت و بقای ملت است. توجه به هنرهای هفتگانه از جمله ادبیات در برآورده کردن نیازهای روحی انسان امری اجتناب ناپذیر است. یکی از عوامل مشترک میان شعر و معماری شفافیت است، و معماری که شاعر فضای شایسته زندگی است با تلاشهای خلاقانه، الهام بخشی و انگیزه بخشی را می جوید که با مواد و مصالح ساخت و تلفیق فضاها حس سیالیت و سبکی را به فضا ببخشد. زمانی که شعر به والاترین درجه برتری می رسد و معماری به ساختمانی مبتنی بر اصول، ابزار چنین شعری بدل می شود، آوای هر یک در دیگری تنین انداز شده و زیبایی هر یک دوچندان می شود که، همان وصال به هنر است. تاثیر شعر بیشتر در آثار اصیل مانند «تاج محل» و «پاسارگاد» یا «تالار آپادانا» که از اندیشه ایرانی اثر پذیرفته اند، نمایان است. «مسجد شیخ لطف ا...» و «گنبد سلطانی» نیز تأثیر گرفته از عناصر شعری فارسی هستند. این اثرگذاری در دیگر گونه های معماری هم مشهود است. یکی از علل جاودانه بودن شعر حافظ قابلیت تفسیر و تاویل آن در زمانها و مکانهای گوناگون است. شعر حافظ به دلیل گوهر شعری اش واجد ارزشهای چندگانه است و هر بار کشف تازه ای را موجب می شود. معماری مسجد شیخ لطف الله را می توان همانند شعر حافظ واجد گوهر معماری دانست که از سده های دور به استاد اصفهانی انتقال یافته و شالوده طرح او بر آن استوار شد. با توجه به نفوذ و مرزهای نامشخص علوم با یکدیگر بر آن شدم تا از کیفیت های شعر و عرفان حافظ جهت غنای معماری خودی که ریشه در فرهنگ دارد مدد جویم. مقاله حاضر موکد آن است که معماری مساله ای فراتر از طراحی فضا، برای رعایت برخی عملکردهاست، سپس این فراتر بودن را در اشعار حافظ و در ارتباط با آن می کاود.

واژه های کلیدی: حافظ، هنر، معماری، آب، باد، نور

۱- مقدمه

معماری و ادبیات در کنار هنرهای دیگر چون نقاشی و موسیقی و ... از جمله هنرهای اسلامی هستند که در ادوار مختلف به ابعاد و اشکال مختلف موجودیت خود را در عالم اسلام، اعلام کرده اند. و جای شگفتی نیست، که این دو هنر وجوه مشترکی داشته باشند. از نگاهی تاریخی ادبیات ایران خصوصا در مبحث شعر، از محتوا و گستردگی ای بس عمیق برخوردار می باشد، و سرودن اشعار شاعران مختلف با موضوعات متفاوت در هر جایگاهی حالات گوناگونی به انسان دست می دهد، زیرا شعر بر روح و روان آدمی تاثیر می گذارد، حال با این تفاسیر مشخص است که شعر بر هنری مانند معماری نیز اثر می گذارد، همانند ساخت مقبره ها و آرامگاه هایی برای شعرای معروف که برگرفته از شخصیت های سربلند آنها می باشد. قرارگیری اشعاری متناسب با فضاهایی خاص مانند زورخانه، نگارخانه... که با این کار مخاطب با سرودن شعر در محیط های گوناگون به طور واضح